

KÚRIA

Bfv.I.22/2015/5.szám

A Kúria Budapesten, a 2015. év május hó 28. napján megtartott tanácsülésen meghozta a következő

í t é l e t e t :

Az emberölés büntette és más bűncselekmények miatt folyamatban volt büntetőügyben a terhelt, valamint a Legfőbb Ügyészség által előterjesztett felülvizsgálati indítványokat elbírálva a Budapest Környéki Törvényszék 24.B.14/2012/42. számú, illetve a Fővárosi Ítéltábla 2.Bf.96/2013/10. számú ítéletét megváltoztatja,

a terhelttel szemben halmazati büntetésül kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztést az 1978. évi IV. törvény 85. § (1) és (2) bekezdése alapján tekinti kiszabottnak,

egyebekben a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartja.

Az ítélet ellen fellebbezésnek és felülvizsgálatnak nincs helye, és ebben az ügyben sem az indítvány előterjesztője, sem azonos tartalommal más jogosult újabb felülvizsgálati indítványt nem nyújthat be.

I n d o k o l á s

A terheltet a Budapest Környéki Törvényszék a 2012. szeptember 26. napján kihirdetett 24.B.14/2012/42. számú ítéletével bűnösnek mondta ki az 1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) és c) pontja szerint minősülő

emberölés büntetében, az 1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdése szerinti emberölés büntetékének kísérletében, az 1978. évi IV. törvény 176. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő magánlaksértés büntetében, 2 rendbeli, az 1978. évi IV. törvény 271. § (1) bekezdése szerinti garázdaság vétségében, 5 rendbeli, az 1978. évi IV. törvény 170. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés szerint minősülő súlyos testi sértés büntetékének kísérletében, az 1978. évi IV. törvény 170. § (1) bekezdésébe ütköző testi sértés vétségében, az 1978. évi IV. törvény 176/A. § (1) bekezdésében meghatározott és a (3) bekezdés a) pontjának II. fordulata szerint minősülő zaklatás büntetében, valamint az 1978. évi IV. törvény 176/A. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő zaklatás vétségében.

Ezért őt a törvényszék - halmazati büntetésül - életfogytig tartó fegyházbüntetésre, amelyből legkorábban harminc év múlva bocsátható feltételes szabadságra, és tíz év közügyektől eltiltás mellékbüntetésre ítélte.

A szabadságvesztés büntetés tartamába a terhelt által 2011. január 9. napjától a 2012. szeptember 26. napjáig tartó előzetes fogvatartásban töltött időt beszámítani rendelte, kötelezte az 1.187.315 forint bűnügyi költség megfizetésére, továbbá rendelkezett a lefoglalt bűnjelekről.

A Budapest Környéki Törvényszék a terhelttel szemben a 2 rendbeli, az 1978. évi IV. törvény 324. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő rongálás vétsége miatt az eljárást megszüntette.

A kétirányú fellebbezések alapján eljáró Fővárosi Ítéltábla a 2013. június 13. napján meghozott 2.Bf.96/2013/10. számú ítéletével a Budapest Környéki Törvényszék ítéletét megváltoztatta, az ítélet bevezető részében a tárgyalási napok felsorolását pontosította, az 5 rendbeli, az elsőfokú bíróság által súlyos testi sértés büntetékének kísérleteként megnevezett bűncselekményeket 5 rendbeli testi sértés büntetékének kísérleteként nevezte meg, a terhelt által elkövetett zaklatásokat az 1978. évi IV. törvény 176/A. § (2) bekezdésébe ütköző és a (3) bekezdés a) pont VI. fordulat szerint minősülő zaklatás büntetékének és az 1978. évi IV. törvény 176/A. § (2) bekezdésének a) pontja szerinti zaklatás vétségének minősítette, pontosította az előzetes letartóztatás kezdő időpontjának meghatározását, egy tétel tekintetében módosította a bűnjelekről történő első fokú rendelkezést, megállapította, hogy az első fokú eljárásban helyesen 1.190.315 forint bűnügyi költség merült fel; egyebekben az elsőfokú bíróság ítéletét helybenhagyta.

Az első fokú ítélet kihirdetésétől a 2013. április 24. napjáig

előzetes letartóztatásban töltött időt a kiszabott szabadságvesztésbe beszámította és kötelezte a másodfokú eljárásban felmerült bünygyi költség megfizetésére.

-.-.-

A jogerős határozatok ellen egyrészt a terhelt a Be. 416. § (1) bekezdésének b) és e) pontja, másrészt a Legfőbb Ügyészség a Be. 417. § (2) bekezdése alapján hivatalból, szintén a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontjában foglalt okból, a terhelt javára terjesztett elő felülvizsgálati indítványt.

1. A terhelt által benyújtott felülvizsgálati indítvány indokai szerint az eljáró bíróságok az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB határozatával megsemmisített, az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdésének kötelező alkalmazása miatt szabták ki az életfogytig tartó szabadságvesztést.

A felülvizsgálati indítvány emellett - a Bírósági Határozatokban, illetve a Legfelsőbb Bíróság határozatainak Hivatalos Gyűjteményében közzétett több eseti döntést idézve - arra hivatkozik, hogy az eljáró bíróságok tévesen minősítették a befejezett élet elleni bűncselekményt előre kitervelten és aljas indokból elkövetettnek, mivel ő nem kívánta a sértett halálát, nem gondolta komolyan az öléssel kapcsolatos korábbi mondatait; valamint, mivel nem bosszúból, hanem féltékenységből cselekedett, az aljas indokból elkövetés nem állapítható meg, továbbá mivel önként dobta el a nála lévő kisbaltát, ölési szándéka sem volt, és a sértett ezt követő agresszív magatartása miatt került sor a késszúrásokra, emiatt pedig jogos védelmi helyzetben volt, illetve a cselekménye helyes minősítése erős felindulásban elkövetett emberölés büntette, mivel a sértett folyamatosan provokálta és megalázta őt.

Hivatkozott arra is, hogy az ítélet 2-9. tényállási pontjaiban leírt cselekményei miatt külön-külön vádemelések történtek, és ezekben a vádiratokban az ügyészség pénzbüntetés, illetve próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására tett indítványt, ezért az ügyek egyesítése miatt hátrányba került.

Kifejtette, hogy a tényállás 8. pontjában leírt cselekmény a sértett provokációjára volt válasz, ezért jogos védelmi helyzetben cselekedett, és a jogi minősítés is téves, mivel magatartása legfeljebb életveszélyt okozó testi sértés büntetteként lenne értékelhető.

Utalt arra is, hogy többszöri öngyilkossági kísérlete is azt

támasztja alá, hogy nem a sértett és a felesége ellen fordult.

Megítélése szerint a 8. tényállási pontban írtak kapcsán az első- és a másodfokú ítélet indokolása egymásnak ellentmond, és a másodfokú bíróság téves következtetést vont le a történetekből.

Hivatkozott továbbá arra is, hogy az elsőfokú bíróság ítéletének indokolása (40. oldal, 5. sor) szerint a terhelttel szemben határozott tartamú szabadságvesztés kiszabása lenne indokolt, és az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabására kizárólag az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdésében foglalt rendelkezés miatt került sor. Megemlítette továbbá, hogy a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. alapján eleve nem ítéelhették volna életfogytig tartó szabadságvesztésre, mert cselekményei döntő része kísérleti szakban maradt, és az új Btk. csak a befejezett bűncselekmények halmazata esetében tette kötelezővé az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását.

Végezetül megítélése szerint az eljáró bíróságok nem tárták fel kellő súllyal a javára jelentkező enyhítő körülményeket: a betegségét, az öngyilkossági kísérletét és a jelentős időmúlást, azt, hogy korábban nem követett el erőszakos bűncselekményt, valamint a fogva tartása alatt tanúsított példamutató magatartását és a tanulmányok folytatását.

Mindezek alapján a megtámadott ítéletek hatályon kívül helyezését és azt indítványozta, hogy a Kúria az elsőfokú bíróságot utasítsa új eljárás lefolytatására.

A Legfőbb Ügyészség a terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítványt részben alaptalannak, az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek nyilvánított törvényhelyre hivatkozást alaposnak tartotta.

Álláspontja szerint a terhelt felülvizsgálati indítványában foglalt jogi indokok az előre kiterveltség és az aljas indokból elkövetés tekintetében nem megalapozottak, sőt, az eljáró bíróságok tévedtek, amikor a terhelt befejezett élet elleni cselekményét nem minősítették egyben különös kegyetlenséggel elkövetettnek is, mivel a tényállás azt rögzíti, hogy a sértett sérülései közül több nagyon fájdalmas volt, így a halállal szükségképpen együtt járó fájdalmat meghaladó szenvedést élt át.

Az erős felindulásban történő elkövetésre, illetve a jogos védelmi helyzetre hivatkozás kapcsán pedig a Legfőbb Ügyészség úgy foglalt állást, hogy ezek a megállapított ítéleti tényekkel ellentétesek.

Alaposnak tartotta ugyanakkor a felülvizsgálati indítványnak az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB határozatára való

hivatkozását, azonban álláspontja szerint a terheltre kiszabott életfogytig tartó szabadságvesztés az alaptörvény-ellenessé nyilvánított rendelkezés alkalmazása nélkül is törvényes büntetés.

A Legfőbb Ügyészség ezért a megtámadott ítéletek oly módon történő megváltoztatását indítványozta, hogy a Kúria a terhelt szabadságvesztését az 1978. évi IV. törvény 85. § (2) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak, egyebekben pedig a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn (BF.59/2015/1.).

A Legfőbb Ügyészség indítványára a terhelt írásbeli észrevételeket tett, melyben nagyrészt korábbi álláspontját ismételte meg, olyan érveket felhozva, amelyek a jogerősen megállapított tényállásban nem szerepelnek (beszűkült tudatállapot, a sértett folyamatos, zaklató jellegű viselkedése, a sértett lakására a felesége kérésére mentek, nem volt ölési szándéka, a sértett és a terhelt testalkatának eltérése). Ismételten sérelmezte az ügyek egyesítését, jogos védelmi helyzetére, betegségeire, és további, figyelembe nem vett enyhítő körülményekre hivatkozott.

Emellett hivatkozott az Alkotmánybíróság 23/2014. (VII. 15.) AB határozata indokolásának [26.], [28.], [52.] és [53.] pontjára, továbbá az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 3.) AB határozatában foglalt, a magyar börtönviszonyokat bíráló megállapításaira, kérte, hogy a Kúria értékelje nyomatékos enyhítő körülményként megromlott egészségi állapotát.

Mindezek alapján az írásbeli észrevételében - az eredetileg előterjesztett felülvizsgálati indítványától eltérően, és a Legfőbb Ügyészség indítványával egyet nem értve - azt indítványozta, hogy a Kúria a jogerősen kiszabott büntetést változtassa meg, és vele szemben határozott ideig tartó szabadságvesztést szabjon ki.

2. A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa szerint az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB határozatában megállapította, hogy az 1978. évi IV. törvény 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdése alaptörvény-ellenes volt, és az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte az alaptörvény-ellenessé nyilvánított törvényi rendelkezés alapján meghozott, jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát.

A Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt még nem mentesült a büntetett előlethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés végrehajtása még nem fejeződött be, avagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Mivel az eljáró bíróságok **a** terhelttel szemben az életfogytig tartó szabadságvesztést az 1978. évi IV. törvény alaptörvény-ellenessé nyilvánított 85. § (4) bekezdésének alkalmazásával szabták ki, és a kiszabott büntetés végrehajtása még nem fejeződött be, az Alkotmánybíróság határozata alapján a felülvizsgálati eljárás lefolytatása kötelező.

Ezért a Legfőbb Ügyészség azt indítványozta, hogy a jogerős elbíráláskor a büntetés kiszabására irányadó tételkeretre figyelemmel a Kúria a Be. 427. § (2) bekezdése alapján a megtámadott határozatokat változtassa meg, és a terheltre kiszabott szabadságvesztés büntetést az 1978. évi IV. törvény 85. § (2) bekezdése alapján tekintse kiszabottnak, egyebekben a megtámadott határozatokat hatályában tartsa fenn (BF. 280/2015/1.).

-.-.-

A felülvizsgálati indítvány elbírálására a Kúria a Be. 424. § (1) bekezdése alapján tanácsulást tűzött ki, melyen a megtámadott határozatot a felülvizsgálati indítványokban meghatározott okok alapján bírálta felül; emellett vizsgálta a Be. 423. § (5) bekezdésében meghatározott esetleges eljárási szabálysértéseket is, ilyet azonban nem észlelt.

A Be. 423. § (4) bekezdése szerint a Kúria a megtámadott határozatokat - az (5) bekezdés szerinti kivétellel - csak a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott részében és csak a felülvizsgálati indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül.

A Kúria - e szabály betartása mellett - a következetes gyakorlatának megfelelően a felülvizsgálati indítványt minden esetben tartalma alapján bírálja el, és nem csupán arra figyelemmel, hogy az indítványozó abban melyik, a felülvizsgálatot megalapozó eljárási rendelkezést hívta fel.

-.-.-

A Legfőbb Ügyészség felülvizsgálati indítványa és **a terhelt** felülvizsgálati indítványának az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdésének alkalmazását sérelmező része alapos, míg a terhelt által benyújtott, a Be. 416. § (1) bekezdésének b), és kisebb részben a) pontjára alapított felülvizsgálati indítvány további része részben a törvényben kizárt, részben alaptalan.

I. A felülvizsgálat olyan rendkívüli jogorvoslat, amelyre kizárólag a Be. 416. §-ának (1) bekezdésében tételesen meghatározott okok alapján van lehetőség, ezen belül az a) és b) pont alapján büntető anyagi jogi szabálysértés, a c) pont alapján pedig - a Be. 373. § (1) bekezdésének I. b) vagy c) pontjában, illetve a II-IV. pontjában felsorolt - eljárási szabálysértések

esetén. A felülvizsgálati okok törvényi köre nem bővíthető.

A Be. 423. § (1) bekezdése alapján felülvizsgálati eljárásban a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, ami a felülvizsgálati indítvánnyal nem támadható.

Ez azt jelenti, hogy felülvizsgálat során a jogerős határozatban megállapított tényállás megalapozottsága, a bizonyítékok mikénti mérlegelése nem vizsgálható, az eljárás bíróságok által levont jogi következtetések – így a bűnösség megállapításának, és a cselekmények jogi minősítésének – helyessége kizárólag az irányadó tényállás alapulvételével bírálható el.

Ebből következően a felülvizsgálat során a tényállás helyessége, az ítélet megalapozottsága, a bizonyítékok értékelése nem bírálható felül. Így nem vizsgálható bizonyítási eszközök igazságtartalma, nem lehet a megállapított tényállástól eltérő vagy abban nem szereplő körülményre sem hivatkozni, és arra sincs mód, hogy a Kúria a bizonyítékokat átértékelve a jogerős határozatban írtaktól eltérő tényállást állapítson meg.

Ezzel szemben **a** terhelt anyagi jogi törvénysértés [Be. 416. § (1) bek. a) és b) pont] címén valójában a bizonyítékok mikénti értékelését, illetve az eljárás bíróságok mérlegelésének és a bűnösségre levont következtetéseinek helyességét, ezen keresztül pedig a tényállás 1. pontjának megalapozottságát támadta, amikor arra hivatkozott, hogy ő nem kívánta a sértett halálát, nem gondolta komolyan az öléssel kapcsolatos korábbi mondatait, továbbá önként dobta el a nála lévő kis baltát; beszűkült tudatállapotban volt, a felesége kérésére mentek a sértett lakásához, nem bosszúból, hanem féltékenységből cselekedett; a sértett ezt követő agresszív magatartása miatt került sor a késszúrásokra; mivel a sértett folyamatosan provokálta és megalázta őt, és fizikai erőfölényben volt vele szemben.

Szintén a tényállás meg nem engedett támadása a tényállás 8. pontját illetően az az állítás is, hogy az ott leírt cselekmény a sértett provokációjára volt válasz, valamint az is, miszerint a másodfokú bíróság tévesen vélte úgy, hogy a sértett a terhelt jelenlétében a teleszkópos acélrudat és a kést elő sem vette, és a terhelttel szemben támadólag nem lépett fel.

Mivel a jogerős határozatok rögzítik, miszerint **a terhelt** betegségben nem szenved, állandó gyógykezelésre nem jár, különféle értágító gyógyszereket szed a bv. intézetben, a jogerős tényállás támadásaként kell értékelni a terhelt hivatkozását a betegségére, öngyilkossági kísérleteire. Ez utóbbi kapcsán a Kúria rámutat, hogy a terhelt által hivatkozott, az első fokú ítélet 5. tényállási pontjában írt önsértő cselekmény 2010. április 6. napján történt,

ezért érdemi összefüggés e magatartás és a későbbi cselekményei között nem fedezhető fel.

Ezen állításaival **a** terhelt a tényállásban nem szereplő, attól eltérő körülményekre hivatkozott, így a tényálláshoz kötöttség szabályát figyelmen kívül hagyva kifogásolta bűnössége megállapítását.

Mivel jórészt a tényállás támadásán alapszik, érdemben nem vezethetett eredményre az ítéleti tényállás 8. pontja kapcsán a jogos védelmi helyzetre való hivatkozás sem.

A felülvizsgálat keretében valamely büntethetőséget kizáró okra való hivatkozás helyessége ugyanis kizárólag az irányadó tények alapul vételével állapítható meg (EBH 2011.2395.). Ebből következően felülvizsgálati eljárásban a jogos védelemre, mint büntethetőséget kizáró okra hivatkozni csak akkor lehet, ha az irányadó tényállás tartalmaz olyan ténybeli körülményeket, amelyek alkalmat adhatnak ilyen jogkövetkeztetés levonására (BH 2011.183.).

A terhelt felülvizsgálati indítványában - szemben a tényállásban szereplő körülményekkel, amely a büntethetőséget kizáró okra utaló tényeket nem tartalmaz - valójában eltérő ténybeli alapon kifogásolta a jogos védelem megállapításának hiányát.

II. A felülvizsgálati indítványban kifejtettekkel szemben a tényállás 1. pontjában leírt cselekmény minősítése törvényes.

a) Az irányadó tényállás lényege szerint 2011. január 9. napján a közös italozás közben az alkoholtól erősen ittas terhelt hozta szóba, miszerint megbosszulja, hogy a sértett „elvette” tőle **sértett2-t**. Magához vette a baltát és a kést, majd közösen indultak el a sértett lakása felé. **Sértett2-t** kényszerítette, majd késsel megszúrta azért, hogy mutassa meg, hol lakik a sértett. Csellel, az asszony félelmét felhasználva jutott be a sértett lakásába, ahol azonnal a sértettre támadt, a baltát feléje lendítette, majd, miután a sértettnek ezt az ütést sikerült elhárítania, a baltát elhajította, és először ököllel kezdte őt ütlegelni, majd legalább 9 alkalommal nagy-közepes erővel a legalább 5-6 cm pengehosszúságú késsel a sértett mellkasába és hasába szúrt. Az elkövetés után kényszerítette a történeteket végignéző, és általa megsebzett **sértett2-t**, hogy menjen vele. Már a cselekmény elkövetése előtt taxit rendelt, hogy a helyszínt gyorsan el tudja hagyni, és a vérrel szennyezett pulóverét levetette és eldobta.

A felülvizsgálati eljárásban irányadó tényállás szerint a sértett összesen tíz, ebből legalább két önmagában is azonnali, illetve

rövid időn belül bekövetkező halállal járó sérülést szenvedett, e sérülések közül több nagyon fájdalmas volt, így a sértett a halállal szükségképpen együtt járó fájdalmat meghaladó szenvedéseket élt át.

b) **A** terhelt felülvizsgálati indítványának érveivel szemben az elkövetéskor hatályos, az élet és a testi épség büntetőjogi védelméről szóló 15. számú irányelve szerint az emberölésre irányuló szándék megállapításánál az elkövetéskori tudattartalomra a tárgyi és az alanyi tényezőkből lehet következtetni. Jelentősége van a cselekmény elkövetéséhez használt eszköznek, az emberölés tipikus eszközének tekinthető a kés, a balta, amelyek megfelelő irányítottsággal, illetve megfelelő erővel történő alkalmazásuk esetén - jellegüknél fogva - általában az emberölésre irányuló szándék fennforgására engednek következtetni. Az emberölési szándéokra lehet következtetni az elkövetésnél tanúsított erő kifejtésből, annak mértékéből, folyamatosságából. A szúrás, ütés, vágás, döfés esetében jelentősége van az irányítottságnak és annak is, hogy az elkövető hogyan tartotta az eszközt a használat időpontjában. Ezen kívül a sérülés helye és jellege is következtetési alap lehet az elkövető szándékára. A szív-, has- és mellüreg életfontosságú szervek, illetőleg ilyeneket tartalmaznak. Az ezeket ért sérülések általában a sértett azonnali vagy rövid idő alatt bekövetkező halálához vezetnek. A sérülés helyéből - az erőbehatással összefüggésben - rendszerint következtetést lehet levonni arra is, hogy az elkövető ölésre irányuló szándékkal cselekedett-e.

Jelentősége van továbbá az elkövető kijelentéseinek, valamint a cselekmény elkövetése utáni magatartásának is. A cselekményt kiváltó indítók - az ellenséges, haragos érzület, a féltékenység -, továbbá a cselekmény véghezvitelét megelőző pszichikus folyamat, az elkövetőnek a sértetthez fűződő kapcsolata is vizsgálendő az emberölési szándék megállapítása szempontjából.

Az eljáró bíróságok az irányelvnek és az annak alapján kialakult ítélkezési gyakorlatnak megfelelően, a büntető anyagi jog szabályának megsértése nélkül minősítették **a** terhelt cselekményét emberölés büntettének.

c) Az előre kitervelt elkövetés megállapítása kapcsán sem alapos a felülvizsgálati indítvány érvelése.

A 15. irányelv szerint az emberölés előre kitervelten történő elkövetése feltételezi, hogy az elkövető az ölési cselekmény véghezvitelének helyét, idejét és módját átgondolja, a végrehajtást akadályozó vagy segítő tényezőket felmérje és a lényeges előkészületi, elkövetési és az elkövetés utáni mozzanatokat

figyelembe vegye. Az előre kiterveltséget a tervszerű és céltudatos magatartás jellemzi. Ez az ölési cselekmény részleteinek átgondolását, viszonylag hosszabb időn át történő fontolgatását, a cselekmény elkövetési szakaszainak megfelelő mozzanatok mérlegelését jelenti. Nem szükséges az, hogy az elkövető valamennyi lehetőséget pontosan számításba vegyen és teljes bizonyossággal, határozottsággal alakítsa ki a véghezvitel tervét. A tervszerűség megállapítható már akkor is, ha tudatilag döntő vonásaiban gondolja át, alakítja ki a végrehajtási módot.

A terhelt a kora délután kezdődő közös italfogyasztás során vetette fel a bosszú gondolatát, magához vette az elkövetés eszközeit, kényszerítette - testi sérülést is okozva - **sértett2-t** a sértett lakócímének megadására, felhasználta őt a lakásba történő bejutásra, és ott azonnal a sértettre támadt. A cselekmény véghezvitelét követően kényszerítette a szemtanút, hogy vele menjen, és gondja volt arra is, hogy a cselekmény megtörténte utáni időpontra előre taxit rendeljen, majd a véres pulóverétől megszabaduljon. Mindez arra utal, hogy - kijelentésével szemben - nem csupán megverni, hanem az élet kioltására alkalmas eszközökkel felszerelve komolyabban bántalmazni kívánta a sértettet. Viszonylag hosszú idő volt arra is, hogy tervét mérlegelje, és lehiggadva, attól elálljon. Ehelyett mindent megtett annak érdekében, hogy a sértett lakására eljusson, és a passzív védekezést tanúsító sértettet többször megsebezze.

A felülvizsgálati indítvány e körben voltaképpen a megállapított tények újraértékelését kívánja elérni, ami a felülvizsgálati eljárásban egyébként is kizárt.

d) Nem alapos a tényállás 1. pontjában leírt ölési cselekmény aljas indokból elkövetettként történt minősítésének támadása sem. Igaz ugyan, hogy a bosszúból való elkövetés ténye általában nem alapozza meg e minősített eset megállapítását, mint ahogyan féltékenységből, szerelemféltésből elkövetett ölési cselekmény sem. Nem hagyható azonban figyelmen kívül, hogy jelen ügyben - az ítéleti tényállás által rögzítettek szerint - **sértett2** és a sértett 2009 szeptemberében ismerkedtek meg, majd 2010. május 8. napján összeházasodtak. **Sértett2** és a terhelt kapcsolata már 2009 szeptembere előtt megromlott, és az élettársi közösség 2009 szeptembere után megszakadt. **A** terhelt ezt követően folyamatosan zaklatta a sértettet és volt élettársát. Csupán az ítéleti tényállásban foglaltak szerint 2009 októberében a sértettet megverte, 2009 novemberében garázdálkodott, 2009 decemberében a sértettet és a volt élettársát is megverte, 2010 áprilisában ismét a sértett lakása előtt randalírozott, majd rá egy héttel a sértettet bántalmazta, 2010 májusában volt élettársát megverte, és

mindeközben a sértettet és **sértett2-t** folyamatosan zaklatta azzal, hogy őket napi rendszerességgel felhívta, részükre SMS üzeneteket küldött.

A terhelt által hivatkozott szerelemfáltás, mint indítóok azért sem foghatott helyt, mert időközben a sértett és a terhelt volt élettársa házasságot kötöttek. Ez a tény jogilag is egyértelművé tette, hogy a volt élettársa véglegesen megszakította korábbi kapcsolatát a terhelttel. Az élettársi közösség megszakadása (2009. szeptember), illetve a házasságkötés (2010. május) és az ölési cselekmény elkövetése között egy év négy hónap, illetve nyolc hónap telt el, ennyi idő elteltével pedig a szerelemfáltásra nem lehet hivatkozni. A terhelt cselekményét egyértelműen kizárólag a bosszú vezérelte, ezért az aljas indokból való elkövetés, mint minősített eset megállapítása az eljáró bíróságok részéről törvényes volt.

e) Helyes indokát adta a Budapest Környéki Törvényszék annak is, hogy **a** terhelt a 8. tényállási pontban írt cselekményét miért eshetőleges szándékkal elkövetett emberölés kísérleteként minősítette. E körben nyilvánvalóan nincs jelentősége a terhelt által hivatkozott, a nyomozó hatóság szerinti minősítésnek.

III. A felülvizsgálati indítvány érveivel szemben az elsőfokú bíróság törvényesen egyesítette a terhelt ellen folyamatban lévő ügyeket. Az együttes elbírálást teljes mértékben indokolta, hogy egy tényállási pont kivételével az összes cselekményben a sértett, **sértett2** és a terhelt volt érdekelt, és az események helyes megítélése csak egy eljárásban volt lehetséges. Annak pedig nincs jelentősége, hogy a külön-külön vádiratokban az ügyészség pénzbüntetés, illetve próbaidőre felfüggesztett szabadságvesztés kiszabására tett indítványt, mint ahogyan az is törvényes, hogy a tényállás 8. pontja alatt leírt cselekmény tekintetében az ügyészség a lefolytatott bizonyítási eljárás alapján a vádat kiegészítette, és annak alapján a cselekmény minősítését módosította súlyos testi sértés büntettének kísérlete helyett emberölés büntettének kísérletére.

IV. Nem osztotta ugyanakkor a Kúria a Legfőbb Ügyészség álláspontját abban, hogy a terhelt terhére rótt élet elleni bűncselekmény egyben különös kegyetlenséggel elkövetettként is minősül. Tény, hogy, az ítéleti tényállás ezzel kapcsolatban megállapítást tartalmaz, ám az első fokon eljáró törvényszék helyes indokok alapján vetette el e minősített eset megállapítását.

V. A Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján felülvizsgálatnak van helye a bíróság jogerős ügyszövegezési határozata ellen, ha az Alkotmánybíróság a jogerős határozattal befejezett büntetőeljárás felülvizsgálatát elrendelte, feltéve, hogy a terhelt

még nem mentesült a büntetett előélethez fűződő hátrányos következmények alól, vagy a kiszabott büntetés, illetőleg az alkalmazott intézkedés végrehajtása még nem fejeződött be, vagy a végrehajthatósága még nem szűnt meg.

Az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB határozatában megállapította, hogy a Büntető Törvénykönyvről szóló 1978. évi IV. törvény 2010. július 23-tól 2013. június 30-ig hatályos 85. § (4) bekezdésének alkalmazása alaptörvény-ellenes.

Az alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezés szövege a következő: „85. § (4) Ha a bűnhalmazatban levő bűncselekmények közül legalább három a 137. § 17. pontjában meghatározott személy elleni erőszakos bűncselekmény, a (2) bekezdés szerinti büntetési tétel felső határa a kétszeresére emelkedik. Ha a büntetési tétel így felemelt felső határa a húsz évet meghaladná, vagy a törvény szerint bármelyik bűncselekmény életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntethető, az elkövetővel szemben életfogytig tartó szabadságvesztést kell kiszabni.”

Az Alkotmánybíróság a 2011. évi CLI. törvény 45. § (6) bekezdése alapján elrendelte mindazon jogerős határozattal lezárt büntetőeljárások felülvizsgálatát, amelyekben a terhelteket érintően az eljáró bíróságok az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdését alkalmazták.

A felülvizsgálati indítványokkal megtámadott határozatokkal megállapított és a felülvizsgálati eljárásban is irányadó tényállás szerint **a** terhelt a befejezett emberölést 2011. január 9-én követte el.

Az ügyben a Budapest Környéki Törvényszék 2012. szeptember 26-án hirdette ki első fokú ítéletét, melyben a terhelt cselekményét az 1978. évi IV. törvény szerint minősítette, és vele szemben e törvény alapján - többek között a 85. § (4) bekezdésének rendelkezését alkalmazva - szabott ki büntetést (első fokú ítélet 40. oldal második bekezdése).

A másodfokon eljáró Fővárosi Ítéltábla a büntetés kiszabása körében szintén az e törvény 85. § (4) bekezdésére volt figyelemmel (másodfokú ítélet 7. oldal utolsó előtti bekezdés).

Azaz az eljáró bíróságok **a** terhelttel szemben az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek ítélt jogszabályhely alapján szabták ki a büntetést, és a jogerősen kiszabott szabadságvesztés végrehajtása a terhelt tekintetében még nem fejeződött be.

Ekként az Alkotmánybíróságról szóló 2011. évi CLI. törvény 45. §

(6) bekezdésére figyelemmel a Be. 416. § (1) bekezdésének e) pontja alapján a megtámadott határozatok e terheltet érintő, a büntetés kiszabását tartalmazó rendelkezéseinek felülvizsgálata kötelező.

Az Alkotmánybíróság határozata által elrendelt felülvizsgálat a felülvizsgálati eljárásnak egy olyan különleges esete, melyre egyrésztől vonatkoznak a felülvizsgálati eljárás általános szabályai (így a jogerős határozatban megállapított tényállás az irányadó, és az a felülvizsgálati indítványban nem támadható; a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatot a Kúria csak a támadott részében, és az indítványban meghatározott ok alapján bírálja felül), másrésztől a törvény külön rendelkezéseket is tartalmaz az ilyen okra alapított felülvizsgálati indítvány elbírálására.

Ilyen külön rendelkezést tartalmaz a Be. 423. § (2) bekezdése, melynek második mondata szerint az Alkotmánybíróság határozatán alapuló felülvizsgálati indítványt az elbírálásakor - azaz nem a megtámadott határozat meghozatalakor - hatályos jogszabályok alapján kell elbírálni.

Ez egyben azt is jelenti, hogy amennyiben az Alkotmánybíróság egy jogszabályt annak alaptörvény-ellenessége miatt megsemmisít, a felülvizsgálati eljárás lefolytatásakor a megsemmisített jogszabály vagy jogszabályhely értelemszerű figyelmen kívül hagyásával kell elbírálni a felülvizsgálni rendelt büntetőügyet.

Abban az esetben pedig, amikor az Alkotmánybíróság egy, már hatályban nem lévő jogszabály vagy jogszabályhely alaptörvény-ellenességének megállapítása mellett rendeli el azon büntetőügyek felülvizsgálatát, mely ügyekben az utóbb alaptörvény-ellenesnek bizonyult jogszabályt alkalmazták a bíróságok, a Kúriának a kötelezően lefolytatandó felülvizsgálati eljárásban az Alkotmánybíróság határozatából fakadóan a már hatályban nem lévő, de utóbb alaptörvény-ellenesnek nyilvánított jogszabály figyelmen kívül hagyásával kell elvégeznie a megtámadott határozatok felülvizsgálatát.

A Be. 423. § (2) bekezdésének második mondata ugyanakkor nem érinti az indítvány elbírálásakor hatályban lévő büntető anyagi jogi törvény időbeli hatályára, ezen belül is visszamenőleges hatályára vonatkozó rendelkezéseket.

Jelen ügyben a cselekmények elkövetésekor az 1978. évi IV. törvény volt hatályban, azonban 2013. július 1. napján új büntető törvény lépett hatályba.

Ezért a Kúriának a jelenleg hatályos Btk. időbeli hatályára vonatkozó rendelkezéseinek megfelelően állást kellett foglalnia

abban, hogy a terhelt cselekményeinek elbírálása során az elkövetéskor hatályos 1978. évi IV. törvényt vagy a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos 2012. évi C. törvényt kell alkalmaznia, mindkét törvény kapcsán szem előtt tartva azonban az alaptörvény-ellenessé nyilvánított rendelkezések alkalmazási tilalmát.

Így tehát figyelmen kívül kell hagyni az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdését, valamint a 2012. évi C. törvény 81. § (4) bekezdését, ez azonban nem érintette azt, hogy a terhelt az 1978. évi IV. törvény 137. § 17. pontjában felsorolt személy elleni erőszakos bűncselekmények közül négyet követett el, amelyeket a bíróságok egy eljárásban bíráltak el.

Annak megítélése, hogy a terheltre nézve az elkövetéskor vagy az elbíráláskor hatályban lévő büntető törvény a kedvezőbb, a bírói gyakorlat számos és részletes elvet dolgozott ki.

Először azt kell figyelembe venni, hogy az elbírálandó cselekmények mind a két törvény szerint büntetendők-e, illetve valamelyik törvény alapján akár a cselekmény büntetendőségét, akár az elkövető büntethetőségét valamely körülmény nem zárja-e ki.

A fentiek hiányában ezt követően a két törvény rendelkezéseit, a büntetendő cselekmény büntetési tételét összevetve kell megállapítania, hogy a két törvény közül azt melyik rendeli súlyosabban büntetni.

Emellett számba kell vennie azokat, a büntető törvény általános részében szabályozott jogintézményeket is, amelyek a konkrét ügy megítélésében jelentőséggel bírnak. Jelen esetben ez a terhelt terhére megállapított bűnhalmazatra tekintettel a halmazati büntetés szabályainak az egybevetését jelenti.

Csupán e tényezőket követően kerülhet sor olyan további körülmények vizsgálatára, mint pl. a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége vagy az abból való kizárás kérdése.

A terhelt bűnösségét az 1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) és c) pontja szerint minősülő emberölés büntettében, az 1978. évi IV. törvény 166. § (1) bekezdése szerinti emberölés büntettének kísérletében, az 1978. évi IV. törvény 176. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő magánlaksértés büntettében, 2 rendbeli, az 1978. évi IV. törvény 271. § (1) bekezdése szerinti garázdaság vétségében, 5 rendbeli, az 1978. évi IV. törvény 170. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés szerint minősülő súlyos testi sértés büntettének kísérletében, az 1978. évi IV. törvény 170. § (1) bekezdésébe ütköző testi sértés vétségében, az

1978. évi IV. törvény 176/A. § (1) bekezdésében meghatározott és a (3) bekezdés a) pontjának II. fordulata szerint minősülő zaklatás büntetében, valamint az 1978. évi IV. törvény 176/A. § (1) bekezdésében meghatározott és a (2) bekezdés a) pontja szerint minősülő zaklatás vétségében állapította meg az elsőfokú bíróság. Ezek közül az 1978. évi IV. törvény 166. § (2) bekezdésének a) és c) pontja szerint minősülő emberölés büntetének büntetési tétele az elkövetéskor tíz évtől húsz évig terjedő vagy életfogytig tartó szabadságvesztés.

Ugyanezzel a büntetési tétellel fenyegeti a minősített emberölés büntettét a 2013. július 1. napján hatályba lépett új Btk. is.

A két törvény rendelkezései között a különös részi fenyegetettséget illetően tehát nincs különbség.

Az életfogytig tartó szabadságvesztés esetében az 1978. évi IV. törvény 47/A. § (2) bekezdése szerint a feltételes szabadságra bocsátásig letöltendő időtartam legalább harminc év, míg a jelenleg hatályos Btk. 43. § (1) bekezdése szerint ez az időtartam huszonöt év. Lényeges különbség ugyanakkor, hogy az 1978. évi IV. törvény elkövetéskor hatályos rendelkezései szerint az életfogytig tartó szabadságvesztésből a feltételes szabadságra bocsátás lehetőségének kizárása teljes egészében a büntetést kiszabó bíróság joga volt, addig a cselekmény elbírálásának idejére az 1978. évi IV. törvény kiegészült a 47/A. § (3) bekezdéssel, amely meghatározta, hogy melyek azok a bűncselekmények, amelyek elkövetése esetén az életfogytig tartó szabadságvesztésből az elkövető kizárható. Ezek közé tartozik a 166. § (2) bekezdése szerinti súlyosabban minősülő emberölés büntette is. A hatályos Btk. szintén tartalmaz ilyen rendelkezést.

Összességében tehát a kiszabható büntetés tekintetében az az új Btk. a terhelte nézve kedvezőtlenebb, mert a minősített emberölés miatt a feltételes szabadságra bocsátás lehetősége kizárható, míg az elkövetéskor hatályban volt törvény ilyen rendelkezést bár ismert, de azt nem kötötte feltételhez.

Ezért a Kúria szerint az 1978. évi IV. törvény elkövetéskor hatályos szövege a terhelt számára kedvezőbb elbírálást eredményez. Mivel a terheltet az eljáró bíróságok úgy ítélték életfogytig tartó szabadságvesztésre, hogy abból harminc év elteltével a terhelt feltételes szabadságra bocsátható, nem volt ok arra, hogy a Kúria áttérjen a felülvizsgálati indítvány elbírálásakor hatályos Btk. rendelkezéseire, mert ez a terhelt számára kedvezőbb elbírálást nem eredményezne.

A Be. 427. § (2) bekezdése szerint akkor, ha a felülvizsgálati eljárás lefolytatására az Alkotmánybíróság határozata alapján került sor, a Kúria a felülvizsgálati

indítvánnyal megtámadott határozatot megváltoztatja és a törvénynek megfelelő határozatot hoz, ha ez az iratok alapján lehetséges.

Az idézett törvényhely - a Be. 423. § (2) bekezdésének második mondatával összeolvasva - a Kúria számára több irányban teremt kötelezettséget:

- egyrészt az Alkotmánybíróság határozata alapján a felülvizsgálati eljárást le kell folytatni,*
- másrészt a felülvizsgálatot az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek nyilvánított rendelkezés figyelmen kívül hagyásával, az elbíráláskori jogszabályok alapján kell elvégeznie,*
- harmadrészt az Alkotmánybíróság által elrendelt kötelező felülvizsgálati eljárás során nem hozhat a megtámadott határozatokat hatályukban fenntartó határozatot,*
- végül a megtámadott határozatok megváltoztatásakor a törvénynek megfelelő határozat meghozatalát maga végzi el, ha ez az iratok alapján lehetséges.*

A terhelttel szemben kiszabott életfogytig tartó fegyházbüntetés az Alkotmánybíróság által alaptörvény-ellenesnek nyilvánított 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdésében írt rendelkezés figyelmen kívül hagyása mellett is törvényes, mivel a törvény az emberölés minősített eseteit vagylagosan életfogytig tartó szabadságvesztéssel is büntetni rendeli.

A Kúria az elsőfokú bíróság által feltárt, és kismértékben a másodfokú bíróság által módosított büntetéskiszabási körülmények alapján abban a helyzetben volt, hogy a törvénynek megfelelő határozatot maga is meghozhatta.

Ahogy arra az Alkotmánybíróság a 23/2014. (VII. 15.) AB. számú határozatában rámutatott: az egyes bűncselekmények természetéhez és súlyához igazodó büntetési rendszer és a büntetéskiszabás normatív előírásai együttesen szolgálják a jogállami büntetés funkcióját, a társadalom védelmét, a szankcióval történő arányos és megérdemelt viszonzást, valamint a speciális és a generális prevenciót.

A terhelt terhére megállapított bűncselekmények kiemelkedő tárgyi súlyára és a feltárt súlyosító és enyhítő körülményekre figyelemmel a Kúria a terhelttel szemben a felülvizsgálati indítvánnyal megtámadott határozatokkal kiszabott szabadságvesztést a büntetési célok eléréséhez mindenképp szükségesnek ítélte.

Ezért a Be. 427. § (2) bekezdése alapján a megtámadott határozatokat csupán annyiban változtatta meg, hogy a terhelttel szemben halmazati büntetésként kiszabott szabadságvesztést nem az alaptörvény-ellenesnek ítélte, az 1978. évi IV. törvény 85. § (4) bekezdése, hanem az 1978. évi IV. törvény 85. § (2) bekezdése alapján tekintette kiszabottnak.

VI. A *terhelt felülvizsgálati indítványának a büntetés kiszabása körében előadott kifogásaival kapcsolatban a Kúria a következőkre mutat rá:*

A Be. 416. § (1) bekezdés a) pontja szerint a terhelt bűnösségének törvénysértő megállapítása, b) pontja szerint pedig akkor van helye felülvizsgálatnak, ha a bűncselekmény törvénysértő minősítése, a büntetőjog más szabályának megsértése miatt törvénysértő büntetést szabtak ki vagy törvénysértő intézkedést alkalmaztak. A törvény önmagában a büntetés mértékét illetően nem teszi lehetővé a felülvizsgálatot. Ugyancsak nem képezheti felülvizsgálat tárgyát a törvénysértő minősítés hiányában, a törvényes keretek között kiszabott büntetés mértéke sem. A büntetéskiszabás tehát önmagában a felülvizsgálat tárgya nem lehet, miként az sem, hogy a bíróságok a büntetés kiszabása során az enyhítő és a súlyosító körülményeket miként vették figyelembe (BH 2005.337.).

Az az érvelés pedig, hogy a 2013. július 1. napján hatályba lépett Btk. alapján eleve nem ítélethették volna életfogytig tartó szabadságvesztésre, mert cselekményeinek döntő része kísérleti szakban maradt, és az új Btk. csak a befejezett bűncselekmények halmazata esetében tette kötelezővé az életfogytig tartó szabadságvesztés kiszabását, azért irreleváns, mert sem a bűncselekmények elkövetésekor, sem azok elbírálásakor még nem volt hatályban az új Btk., így azt alkalmazni sem állt módjukban az eljáró bíróságoknak.

Az Alkotmánybíróság 32/2014. (XI. 3.) AB határozatában foglaltak, illetve az Emberi Jogok Európai Bíróságának a terhelt által hivatkozott ítélete pedig a bíróságok büntetéskiszabási tevékenységére nincs hatással, mert az AB határozat alapján a Kormánynak, mint végrehajtó hatalomnak, illetve a büntetések végrehajtásáért felelős miniszternek kell gondoskodnia a megfelelő elhelyezési körülmények biztosítása érdekében. Ezt tartalmazza az Emberi Jogok Európai Bíróságának ítélete is.

Végezetül megjegyzi a Kúria, hogy a terhelt által előterjesztett felülvizsgálati indítvány, valamint írásbeli észrevétel számos közzétett eseti döntésre (BH), illetve elvi határozatra (EBH) hivatkozik, azonban az e határozatokban foglaltak a jelen üggyel nem hozhatók összefüggésbe, ezért nem voltak irányadók.

Az ítélet elleni fellebbezés lehetőségét a Be. 3. §-ának (4) bekezdése, felülvizsgálatát pedig a Be. 416. § (4) bekezdésének b) pontja kizárja. Az ismételt indítvánnyal kapcsolatos tájékoztatás a Be. 416. § (4) bekezdés b) pontján, valamint 418. § (3) bekezdésén alapul azzal, hogy a Be. 421. § (3) bekezdésére figyelemmel a Kúria az ugyanazon jogosult által ismételten, vagy a más jogosult által azonos tartalommal előterjesztett indítvány elutasítására vonatkozó határozat hozatalát is mellőzheti.

Budapest, 2015. május 28.

Dr. Csere Katalin s.k. a tanács elnöke, Dr. Soós László s.k. előadó
bíró, Dr. Csák Zsolt s.k. bíró

A kiadmány hitelével:

AIné írnok